

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
2. Якубовський Р. В. Адміністративно-правовий статус Центрального антикорупційного бюро Республіки Польща. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. №3. С.121–123. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2016/37.pdf.
3. Рибак А. І. Державна політика боротьби з корупцією у Польщі: нормативно-інституційний аспект. URL: https://eprints.oa.edu.ua/1106/1/rybak_141111.pdf.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН²

Миргород-Карпова В. В.

*к. ю. н., викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського Державного університету*

Гаврилович Я. Д.

*Студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету*

У сучасних умовах розбудови європейської правової держави пріоритетним завданням влади є забезпечення прав, свобод і безпеки громадян. Стратегічним вектором впровадження зовнішньої політики є розвиток європейського політичного, інформаційного, економічного та правового простору. Тому відповідно, наша держава повинна забезпечити стабільне функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права. Найголовнішим критерієм оцінювання відповідності національної правової системи міжнародно-правовим стандартам вважають діяльність правоохоронних органів і спеціальних служб держави.

Новим органом у системі державних органів України, який здійснює досудове слідство кримінально караних корупційних правопорушень – корупційних злочинів, при цьому будучи незалежним, дієвим та ефективним у здійсненні своїх повноважень є ДБР. Для ефективного функціонування даного суб'єкта адміністративних правовідносин доцільним є вивчення досвіду зарубіжних держав, де функціонують органи з подібними повноваженнями.

Перш ніж аналізувати зарубіжний досвід необхідно визначити загальні засади функціонування Державного бюро розслідувань в Україні.

Необхідно зауважити, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про Державне бюро

² Робота виконана в рамках проекту 55.16-01.18/20.ЗП

розслідувань» Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [1]. Специфіка діяльності даний органу передбачає проведення досудове розслідування широкого переліку кримінальних правопорушень, але лише у разі скоєння їх суб'єктами, перелік яких наведено в ст. 216 КПК України [2]. При цьому зазначений перелік передбачає корупційні злочини, за винятком тих, що підслідні НАБУ.

В рамках даного контексту заслуговує на увагу успішний зарубіжний досвід безпосередньо Федерального бюро розслідувань США, з яким власне і позиціонують створення українського Державного бюро розслідувань. Федеральне бюро розслідувань є провідним слідчим органом федерального уряду, входить в систему Міністерства юстиції США і підпорядковане Генеральному прокурору США. Засади організації та діяльності ФБР передбачають: призначає Директора ФБР президент США строком на десять років, при цьому його кандидатура затверджується Сенатом; ФБР проводить оперативно-розшукову діяльність та слідчі дії у справах федеральної юрисдикції, віднесених до підслідності ФБР і не віднесених до підслідності інших федеральних відомств [3, с. 112].

Правову основу діяльності ФБР США складають: федеральний закон (щодо розслідування злочинів), адміністративні акти Президента та Генерального прокурора. Основними сферами діяльності ФБР є: боротьба з тероризмом; контррозвідувальна робота; боротьба з наркобізнесом; економічна злочинність, економічна злочинність (щодо представників держави, бізнесу, посадових осіб і чиновників); розслідування порушень громадянських прав; боротьба з тяжкими злочинами проти особистості. Оперативно-слідчий працівник Бюро (спеціальний агент) наділений правом носіння зброї, затримання підозрюваного, за наявності санкції суду – арештів, обшуків та вилучень, електронного спостереження і прослуховування, проведення оперативних заходів і розробок.

У Франції функцію розслідування злочинів здійснюють слідчий суддя, поліція і жандармерія. Французька прокуратура керує діяльністю поліції та підтримує обвинувачення в суді. Незважаючи на свою назву, слідчий суддя по суті виконуваних ним в процесі функцій – слідчий. Перевагою існуючої у Франції організації слідчого апарату є самостійність слідчих суддів, їх підкорення лише закону, відсутність стороннього втручання в розслідування кримінальних справ. Певними повноваженнями при розслідуванні злочинів наділений суддя по свободах і ув'язненнях. Контролює діяльність слідчих суддів слідчий орган, в роботі якого беруть участь судді апеляційного суду. м не потребують санкції суду [3].

В свою чергу, у Сполученому королівстві Великий Британії і Північної Ірландії

основна роль в розслідуванні злочинів належить органам поліції і Королівській службі переслідування. Виявлення, припинення та розкриття злочинів входить в компетенцію поліції. Загальне керівництво поліцейськими службами здійснює міністр внутрішніх справ. Виявлення, припинення, розкриття злочинів покладено на спеціальних посадових осіб поліції – констеблів. Королівська служба переслідувань надає поліції рекомендації з розслідування злочинів і готує матеріали кримінальної справи для направлення їх до суду. У кожній справі, що надійшла з поліції, компетентна посадова особа Королівської служби переслідування повинна передбачати такі два вектори: збирання достатніх даних для здійснення кримінального переслідування в суді конкретної особи, відповідальність суспільним інтересам такого переслідування [3].

Подібні органи функціонують також в Литві та Латвії. Зокрема, Спеціальна служба розслідувань Литви відповідно до ст. 2 Закону «Про Спеціальну службу розслідувань» є державним правоохоронним органом, який діє на підставі закону, підзвітний Президентові Республіки і Сейму, здійснює виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних із корупцією, розробляє і впроваджує заходи, спрямовані на запобігання корупції. Зважаючи на призначення зазначеного правоохоронного органу, до його функцій належать також здійснення досудового розслідування фактів зловживання службовим становищем, фальсифікації офіційних даних, розтрата, незаконного привласнення майна та інших злочинів. Необхідно відмітити, що Закон «Про Спеціальну службу розслідувань» передбачає таку функцію Спеціальної служби розслідувань Литви, як подання Президентові Литовської Республіки і Голові Сейму не менше ніж двічі за рік письмового звіту про результати своєї діяльності і подання пропозицій щодо підвищення ефективності своєї роботи [3].

Враховуючи зазначене, слід наголосити, що будь-які процеси реформування потребують значних зусиль та випробуванням часом. Створення Державного бюро розслідувань є беззаперечно одним із успішних кроків на шляху до вступу в ЄС, а тому потребує свого подальшого наукового дослідження та вдосконалення. Досліджуючи зарубіжний досвід створення та функціонування аналогічних ДБР органів. Можна констатувати, що ці функції є дещо схожими, а це дозволяє впроваджувати досвід діяльності зазначених підрозділів, насамперед, у такій сфері, як запобігання корупційним проявам. Для успішного функціонування ДБР в Україні необхідно: налагодити міжнародну співпрацю з аналогічними органами інших держав, розробити та затвердити міжнародні та національні програми щодо обміну досвідом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
3. Вознюк М. Я. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності. URL: <http://nbuviar.gov.ua/index.php? =382>.

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ Й ІНШИХ ДЕРЖАВ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ³

Стеблянка А. В.

*Аспірантка кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Легалізація злочинних доходів є досить поширеним явищем, яке негативно впливає на функціонування фінансової системи України. При цьому саме правоохоронні органи уповноважені протидіяти проявам відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом [1, с. 59]. У той же час, в умовах існування організованої злочинності та зростання рівня тінізації економіки, проблема «відмивання» набуває глобального характеру, адже існуючі схеми легалізації злочинних доходів мають транснаціональний характер. Відповідно, сучасний стан економічної злочинності обумовлює актуальність існування міжнародної взаємодії та вимагає поєднання зусиль різних держав у боротьбі з організованою злочинністю щодо протидії легалізації злочинних доходів.

Разом з цим, справедливим є твердження, що боротьба з відмиванням грошей – вагомий важіль у механізмі протидії організованій злочинності та її проявам з боку держави і суспільства [2, с. 28-29]. При цьому навіть ті держави, які не мають тісних політичних та економічних контактів зазвичай не зневажають контактами у сфері протидії злочинності [3, с. 108].

З викладеного стає зрозумілим, що важливе значення для оптимізації процесу розслідування фактів легалізації злочинних доходів має міжнародне співробітництво правоохоронних органів. Налагоджений механізм взаємодії між правоохоронними органами різних держав сприяє ефективному обміну інформації, зокрема щодо руху

³ Робота виконана в рамках проекту № 0120U100474 «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів».